

Asia: VN/27450/2022

Valtiovarainministeriön asetus eräiden hallinnon yhteisten sähköisen asioinnin tukipalveluiden tuottamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Helsingin kaupunki kiittää lausuntomahdollisuudesta koskien ehdotusta valtiovarainministeriön asetukseksi eräiden hallinnon yhteisten sähköisen asioinnin tukipalveluiden tuottamisesta. Helsingin kaupunki kannattaa lausuntokierroksella olevan asetuksen päivittämistä ja asetusluonnoksessa kuvattujen tehtävien kohdentamista Tilastokeskukselle ja Digi- ja väestötietovirastolle ehdotetulla tavalla. Samalla Helsingin kaupunki alleviivaa sitä, että em. virastoilla tulee aidosti olla riittävät oikeudelliset, taloudelliset, tekniset ja henkilöresurssit sekä tekninen tietämys niille annettujen tehtävien suorittamiseksi datanhallinta-asetuksen edellyttämällä tavalla ja kansallisen tahtotilan toteuttamiseksi.

Perustelumuistiossa todetaan, että keskitetyn tietopisteen perustamisesta sekä tietovarantoja koskevien tietojen ylläpitämisestä katsotaan aiheutuvan kustannuksia Digi- ja väestötietovirastossa sekä niissä organisaatioissa, jotka tarjoavat mahdollisuuden käyttää datanhallinta-asetuksen soveltamisalan piiriin kuuluvia tietoaineistoja, mutta lisäkustannusten arvioidaan jäävän vähäisiksi, eivätkä ne edellytä Digi- ja väestötietovirastolle määrärahalisäyksiä.

Keskitetty tietopiste on suunniteltu toteutettavan Digi- ja väestötietoviraston ylläpitämän ja kehittämän avoindata.fi-palvelun laajennoksena. Tietopisteen perustaminen avoindata.fi-palvelun ja yhteentoimivuusalustan yhteyteen kuulostaa järkevältä, mutta samalla on huomioitava, että noin yhdeksän vuotta toiminut avoindata.fi-palvelu ja hieman nuorempi yhteentoimivuusalusta ovat edelleen hyvin monille tuntemattomia, eivätkä ne ole olemassa olevilla resursseillaan onnistuneet edesauttamaan viranomaisia toteuttamaan datan avaamista ja yhteentoimivuuden edistämistä laajamittaisesti ja systemaattisesti.

Helsingin kaupungilla on yli 12 vuoden kokemus datan jakamisesta avoimena datana pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteisen Helsinki Region Infoshare -palvelun kautta. On käynyt selväksi, että datan jakamisessa kyse on merkittävästä toimintakulttuurin muutoksesta, jossa onnistuminen edellyttää henkilöresursseja, laajaa viestintää ja yhteistyötoimia. Näin ollen on kovin erikoista, että keskitetyn tietopisteen perustaminen, ylläpito, kehittäminen sekä tukitoiminnan tarjoaminen katsotaan Digi- ja väestötietovirastolta onnistuvan menestyksekkäästi ilman lisäresurssointia.

Ehdotuksen mukaan Tilastokeskukselle annettaisiin Datanhallinta-asetuksen 7 artiklan mukainen tehtävä tukea julkisen sektorin elimiä näiden myöntäessä oikeuksia suojatun datan uudelleenkäyttöön. Perustelumuistiossa tehtävään suhtaudutaan varsin kunnianhimmottomasti todeten, että ” Kun vielä ottaa huomioon, että datanhallinta-asetus ei edellytä suojattua dataa sisältävien tietovarantojen käyttöön asettamista, ei näköpiirissä ole sellaista merkittävää neuvonnan ja tuen tarpeen lisäystä, joka edellyttäisi tilastokeskuksen välitöntä lisäresurssointia. Neuvontatarpeen kehitystä on kuitenkin syytä seurata osana tilastokeskuksen tulosohjausta.” Suomen digitaalisen kompassin tavoitteiden mukaan Suomi haluaa muun muassa olla globaali edelläkävijä datataloudessa vuonna 2030. Helsingin kaupunki katsoo edellä kuvatun ehdotuksen resursoinnin olevan ristiriidassa kansallisen tahtotilan kanssa.

Datanhallinta-asetus ja muut Euroopan datastrategian pohjalta annettavat säädökset tarkoittavat merkittävää toimintakulttuurin ja -tapojen muutosta. On selvää, että tässä muutoksessa onnistuminen menestyksekkäästi edellyttää riittäviä resursseja ja kyvykkyyksiä.

Helsingin kaupungilla on kunnianhimoinen kaupunkistrategia ja datastrategia. Tavoitteena on, että Helsingin tuottama data on maailman käytettävintä ja käytetyintä kaupunkidataa vuoteen 2025 mennessä. Datanhallinta-asetus mahdollistaa osaltaan tätä tavoitetta, mutta käytännön menettely- ja toimintatapojen kehittäminen voi olla haastavaa ja edellyttää, että saatavilla on riittävästi asiantuntevaa tukipalvelua.

Datanhallinta-asetuksen viranomaistehtävät ehdotetaan jaettavan usealle eri viranomaiselle. On ensiarvoisen tärkeää, että nämä viranomaiset toimivat datanhallinta-asetusta koskevissa tehtävissään saumattomasti yhteen. Tämä edellyttää, että näiden viranomaisten välinen työnjako vastuineen on selkeä ja heillä on yhteinen toimintasuunnitelma tehtävissään onnistumiseen. Toiminta tulee suunnitella avoimesti (ei pelkästään pyynnöstä) ja käyttäjälähtöisesti yhdessä sidosryhmien kanssa. Lisäksi toiminnasta ja parhaista käytännöistä tulee viestiä ilman erillispyyntöjä avoimesti ja aktiivisesti sidosryhmille sekä järjestää tarpeen mukaan koulutuksia.

Helsingin kaupunki kantaa huolta siitä, että samoja metatietoja kuvattaisiin ja ylläpidettäisiin manuaalisesti useaan eri paikkaan ja ettei metatietojen kuvaamisessa huomioitaisi riittävästi yhteentoimivuutta. Toimintaprosesseissa tulisi hyödyntää mahdollisuutta metatietojen automaattiseen kopiointiin rajapintojen kautta.

Asetusehdotuksesta ei käy myöskään ilmi, ovatko uudet viranomais- ja tukipalvelut maksutta käytettävissä tai mikä taho huolehtisi eri vaiheisiin liittyvistä kustannuksista.

Repo Jasmin

Helsingin kaupunki, Kaupunginkanslia - Strategiaosasto, digitalisaatioyksikkö